

אפריל 2024

מיפוי מנופי השפעה ואמצעי אכיפה משלימים להבטחת גיוס האוכלוסייה החרדית לצבא - סקירת הטבות כלכליות ואמצעי אכיפה נוספים

עו"ד נעה גשן

זהו מסמך מתעדכן שכתבתו החלה באפריל 2024 ועודכן בפעם האחרונה בדצמבר 2025

מסמך זה הוא סקירה של ההטבות הניתנות לפרטים ולמוסדות במגזר החרדי, כחלק מבחינת מנופי השפעה ואמצעי אכיפה משלימים (למעט אכיפה פלילית או עיצומים כספיים) שמטרתם להבטיח את גיוס האוכלוסייה החרדית לצבא.

נקודת המוצא למסמך זה היא הקושי אשר מתגלה ביישום האכיפה הפלילית על אוכלוסייה זו והתפיסה כי שלילת ההטבות מהווה תמריץ אפקטיבי יותר לגיוס, מאשר מתן הטבות למתגייסים.

מסמך זה הוא מיפוי ומיון ההטבות, אשר מהן נהנה הציבור החרדי וכולל התייחסות למקור החוקי למתן ההטבה והקריטריונים לקבלתה, הסכומים המופיעים הם נכונים לזמן ביצוע המיפוי. מסמך זה כולל את כלל ההטבות ואמצעי האכיפה אשר נסקרו ונשקלו, מומלץ לשקול אילו הטבות ראוי לשלול ואילו לא כמפורט במסגרת מתווה המכון¹.

ההטבות מחולקות ככלל לשתי קבוצות עיקריות של הטבות לפרטים והטבות למוסדות.

1. במסגרת ההטבות לפרטים נכללות הקבוצות הבאות:

א. קצבאות וסיוע כלכלי – כספים אשר ניתנים מהממשלה ישירות לפרטים.

קבוצה נחלקת לשתי תתי קבוצות:

(1) קצבאות הניתנות ללומדי תורה - חוק הסיוע הכלכלי.

(2) קצבאות אשר בהן מבנה המשפחה החרדית מהווה יתרון – קצבאות ילדים, מענק לימודים ותווי מזון.

ב. סבסוד והנחות – השתתפות הממשלה או הפחתה במחיר שמשלם הצרכן על שירות מהמדינה. קבוצה נחלקת לשתי תתי קבוצות:

(1) סבסוד הניתן בזכות לימוד במוסדות תורניים – מעונות יום, תשלום דמי ביטוח לאומי ודמי בריאות מופחתים.

(2) סבסוד אשר בו מבנה המשפחה החרדי או השתייכות לפריפריה החברתית מהווה יתרון – ארנונה, חשמל, תחבורה ציבורית.

¹ ראו התייחסות מפורטת של המכון להצעת החוק והצעת מתווה המכון כאופציה חלופית ראויה - הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס 26) | יוחנן פלסנר, עו"ד נעה גשן, עו"ד שלומית רביצקי טור-פז, ד"ר גלעד מלאך, ד"ר ערן שמיר-בורר, פרופ' עמית כהן | הצעת המכון הישראלי לדמוקרטיה | ינואר 2025, בימים אלה נכתבת גרסה עדכנית בשם לב למתווה הקואליציה אשר הונח על ידי יו"ר ועדת חוץ וביטחון, ח"כ בועז ביסמוט.

ג. הטבות בתחום התעסוקה – לאור חשיבות השתתפות האוכלוסייה החרדית בשוק התעסוקה תחום זה נבחן בנפרד. תחום זה כולל שתי תתי קבוצות:

(1) ההשתתפות והמענקים הניתנים לחרדים.

(2) זכאות לייצוג הולם.

ד. הטבות בתחום הדיור – הטבות אלה הן בעלות השפעה משמעותית וכוללות השתתפות במכרזי דיור מוזל ("דירה בהנחה"), הטבות במשכנתאות, הטבות בשכר דירה ופטור ממס רכישה.

ה. הטבות שניתנות לפרטים דרך הרשויות המקומיות – צהרונים, קייטנות ובית הספר של החופש הגדול ויום לימודים ארוך.

ו. הטבות מס לפרטים

2. במסגרת ההטבות למוסדות נכללות הטבות הניתנות מכוח מבחני התמיכה והטבות מס שניתנות למוסדות (פטור ממס הכנסה, פטור ממע"מ, פטור מארנונה ופטור ממס רכישה ומס שבח).

3. בנוסף נסקרו ההטבות ואפשרויות נוספות:

א. הטבות הניתנות למעסיקים על העסקת חרדים.

ב. איסורים אשר נקבעו במסגרת חוק בתי הדין הרבניים – לאכיפת קיום פסקי דין של גירושין.

ג. הטלת מס

ד. הוספת תמריצים למשרתים.

יצוין כי ההטבות נחלקות להטבות אשר מעוגנות בחקיקה והטבות אשר ניתנות על פי מדיניות ממשלתית. בהקשר זה יש לציין כי גם להטבות שהן חלק ממדיניות ממשלתית, יש עדיפות לעיגון בחקיקה, מעל מנת להבטיח את יציבות ההליך.

מסמך זה יכול לשמש גם ככלי עזר לבחינת ההסדר הכלכלי ביחס לחברה החרדית.

הטבות לפרטים

1. קצבאות וסיוע כלכלי

1.1 קצבאות ייעודיות ללומדי תורה

- חוק סיוע כלכלי לעידוד לומדי תורה וסטודנטים נזקקים, תשע"ז – 2017 (חקיקה) –

על פי החוק יינתן סיוע כלכלי ללומד תורה בסכום של 1040 ₪ חודש לתקופה של 5 שנים². יש תנאי סף ובהם בחזקתו 3 ילדים קטינים, מגבלות על דירה, רכב וסך הכנסה שלא עולה על 14,400 בשנה.

הגדרה:

² בהסכמים הקואליציוניים עם ש"ס - דרישה להגדלה ל 3000-₪ והעלאת מחיר הרכב.

"לומד תורה" – אזרח ישראלי או תושב ישראל הלומד בכולל יום שלם או בשני כוללים חצי יום, בהיקף שעות כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) אם ניתן לגביו צו דחיית שירות לפי סעיף 222 או 26 לחוק שירות ביטחון – בהיקף שלא יפחת מהיקף השעות הנדרש לפי סעיף 26כג(א)(1) לאותו חוק (בפסקה זו – ההיקף הנדרש), ואם הוא נמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת כאמור בסעיף 26ג לחוק שירות ביטחון – בהיקף שלא יפחת מההיקף הנדרש בהפחתת מספר השעות שבהן הוא נמצא בהכשרה תעסוקתית מיועדת ולכל היותר בהפחתת 15 שעות בשבוע; (45 שעות בשבוע בישיבה תורנית, 40 – בכולל)

(2) אם לא ניתן לגביו צו דחיית שירות כאמור בפסקה (1) –

(א) אם הוא לומד בכולל יום שלם – בהיקף שלא יפחת מ-35 שעות שבועיות;

(ב) אם הוא לומד בשני כוללים חצי יום – בהיקף שלא יפחת מ-40 שעות שבועיות;

1.2 קצבאות, אשר בהן מבנה המשפחה החרדי מהווה יתרון

• קצבאות ילדים (חקיקה) –

סעיף 68 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה – 1955 עוסק בקצבאות ילדים אשר ניתנות עבור כל ילד. בסעיף זה נקבע סכום בסיסי, אשר עומד כיום על 169 ₪, לילד ראשון וחמישי ואילך וסכום גבוה במקצת, העומד על 214 ₪ לילד שני עד רביעי.

במקרים מיוחדים, של הבטחת הכנסה או גמלת מזונות, ניתנת תוספת גמלה עבור הילד השלישי והרביעי, אשר עומדת כיום על 140 ₪.

• מענק לימודים (חקיקה) –

סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה – 1955, עניינו מענק לימודים, אשר עומד כיום על סכום של 1176 ₪ לילד, אשר ישולם לפני או בתחילתה של כל שנת לימודים.

מענק זה יינתן, בין היתר, להורה שלו 4 ילדים לפחות אשר זכאי לגמלת הבטחת הכנסה, תשלום לפי חוק המזונות, קצבה חודשית, גמלת נכות, ביטוח אזרחים ותיקים או שאירים.

• תווי מזון³ (מדיניות ממשלתית – משרד הפנים) –

אמות המידה לחלוקת תווי מזון בשנת 2023 שנקבעו על ידי מנכ"ל משרד הפנים - זכאים להנחה בארנונה בשיעור של 70% ומעלה (כפי שניתן לראות בהמשך אחוזי ההנחה בארנונה נותנים עדיפות לבעלי משפחות המונות מעל 6 נפשות), מקבלי גמלת הכנסה, זכאי מזונות, ותיקים וניצולי שואה או על פי מבחן הכנסה חודשית אשר

³ בהסכמים הקואליציוניים דרישה למיליארד ₪ לחלוקת תווי מזון באמצעות משרד הפנים והרחבת תמיכות בארגוני רווחה לחלוקת סלי מזון וכו' ב 100-מלש"ח.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

**נגזר ממספר הנפשות המפורטים בטבלה שם בערך לנפש היורד מ-
3,115 ₪ ליחיד ועד 16,776 ₪ ל-9 נפשות ול-1,864 ₪ לנפש מעל 10
נפשות.**

ניתן לראות גם אבחנה בעניין זה לגבי סכום החלוקה, באופן אשר
נותן העדפה למשפחות מרובות ילדים ומעוטות הכנסה, אשר
מאפיינות את המגזר החרדי (באמות המידה לתווי מזון בשנת 2024
במבחני מזונות והבטחת הכנסה הייתה מגבלה עד 2 ילדים, באמות
המידה לתווי מזון בשנת 2025 מגבלה זו ירדה) –

הסכום בתווי הקניה הוא 200 ₪ לזכאי על פי הנחה בארנונה או
מבחן הכנסה ו-200 ₪ לבן/ת זוגו ו-150 ₪ לכל נפש נוספת
שמתגוררת איתו עד לסכום של 1600 ₪ (8 ילדים או אחרים).

זאת, בעוד שזכאי על פי מזונות או הבטחת הכנסה – יקבל 200 ₪ זכאי ו-
200 ₪ לבן/ת זוגו ו-150 ₪ לכל ילד עד גיל 18 (מגבלת גיל), לזכאי ניצול
שואה או אזרח ותיק – 200 ₪ לו ו-200 ₪ לבן/בת זוגו (מקסימום 400 ₪).

2. סבסוד והנחות

2.1 סבסוד בזכות לימוד במוסדות תורניים

• סבסוד מעונות או משפחתונים (מדיניות ממשלתית – משרד העבודה)–

השתתפות המדינה בעלות דמי החזקת ילד במעון יום או משפחתון
מוסדרים במבחני תמיכה של משרד העבודה שעניינם "השתתפות בשכר
לימוד למעון או למשפחתון", מטרתם היא עידוד שילובם של הורים
בשוק העבודה.

אוכלוסיית היעד לכספי תמיכה הם משפחות אשר בה שני בני הזוג
משתייכים לאחת משתי הקבוצות: הורים עובדים והורים לומדים.

במסגרת ההורים הלומדים, נכללים הורים במסלולי לימודים מכווני
תעסוקה ולומדים לימודים תורניים.

הגדרה:

ס"ק 2א. 7 – **לימודים תורניים**: לימודים במסגרת מוסדות תורניים
הנתמכים על ידי משרד החינוך ומתקיים באותו מוסד פיקוח על נוכחות
הלומדים במוסד מטעם משרד החינוך

גובה ההשתתפות הוא על פי דרגה שנקבעת לפי מבחן הכנסה לנפש,
כאשר משפחות להם 2 או 3 ילדים במעון נקבעות דרגות גבוהות יותר.
גובה ההשתתפות עד 2021 ₪ למשפחתון ועד 3266 ₪ לילד במעון יום.

כ-34% מהזכאים אחד ההורים לומד במוסד תורני, בדרגות הגבוהות כ-
51% לומד במוסדות תורניים⁴.

• תשלום דמי ביטוח לאומי מזערי ודמי ביטוח בריאות מזערי (חקיקה)

⁴ראו להרחבה המספרים שמאחורי סבסוד מעונות היום: החוק שנועד לעקוף את בג"ץ יעמיק עוד
את חוסר השוויון הקיים ממילא, גבריאל גורדון

סעיף 348 לחוק ביטוח לאומי – כולל תלמיד במוסד תורני או בישיבה, שאין לו הכנסה או שהכנסתו אינה מגיעה לסכום המזערי האמור בפרט

3 בלוח י"א, יראו כאילו הכנסתם הייתה הסכום המזערי האמור⁵.

הגדרה:

תלמיד במוסד תורני או בישיבה

היקף ההטבה: הסכום שמשלם מי שאינו עובד: 130 ₪

הסכום שמשלם תלמיד מוסד תורני או ישיבה: 43 ₪

120 ₪ ביטוח בריאות לשניהם.

סה"כ 163 ₪ לתלמיד ישיבה או מוסד תורני לעומת 250 ₪ למי אינו עובד.

היקף ההטבה: 87 ₪ לחודש ביחס למי שאינו עובד (1044 ₪ לשנה)

בעניין זה יש לשים לב שאורך התקופה שבה תלמיד ישיבה נהנה מההטבה ארוך יותר מתקופת ההטבה לסטודנט.

2.2 הנחות, אשר בהן מבנה המשפחה החרדי או השתייכות לפרופריה החברתית, מהווה יתרון

• הנחות ארנונה (תקנות – שר הפנים) –

בתקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), תשנ"ג – 1993 נקבעו הזכאים להנחות. במסגרת זו נכללים אזרחים ותיקים, מקבלי קצבת נכות, זכאים לגמלאות, עולים חדשים, אנשי צד"ל ועוד.

אחד הקריטריונים שנקבע בתקנה 2(8) לתקנות הוא הנחה הנגזרת מהכנסה חודשית ממוצעת ומספר הנפשות המתגוררות איתו בנכס. מדרגות ההנחה שנקבעו בקריטריון זה עומדות על שיעור הנחה הנע בין 20-80%, בתלות בהכנסה החודשית כאשר מספר הנפשות עומד על עד 6 נפשות ושיעור הנחה של 30-90%, בתלות בהכנסה חודשית, כאשר מספר הנפשות הוא 7 נפשות ומעלה.

יצוין להשוואה כי במסגרת תקנות אלה נקבעה הנחה של 25%-5 לחייל או למפקד מילואים פעיל, בהתאמה והנחה של 50% עד 100% לחיילים (עד 4 חודשים מיום שחרורם) או מתנדב בשירות לאומי או בשירות אזרחי, בהתאם לשעות השירות השבועיות שלו.

• הנחה בחשמל (חברת חשמל) – תקנות – משרד האנרגיה

על פי תקנות משק החשמל (תשלום מופחת לזכאים שונים), תשע"א – 2011 מוענקת הנחה של 50% עד 400 קוט"ש בכל חודש למקבלי הבטחת הכנסה עם 4 ילדים לפחות, על פי רשימות שמעביר המוסד לביטוח לאומי.

• הנחה בתחבורה ציבורית (תקנות – משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ומשרד האוצר, בהתייעצות ועדת המחירים) –

⁵הסכמים קואליציוניים עם ש"ס דרישה לפטור מדמי ביטוח לאומי לתלמידי י"ב שעברו את גיל 18.

במסגרת רפורמת "צדק תחבורתי" הורחבו ההנחות לצעירים כך שלהנחה של 50% לילדים ונוער שהייתה קיימת עד כה נוספה הנחה של 33% לצעירים בגילאי 18-26. בנוסף לכך, בפעמימה השנייה ניתנה הנחה של 50% לפריפריה חברתית 1-5 ברמה השכונתית⁶. לפי פרסום של דה-מרקר הניתוח הממשלתי מצביע על כך שכתוצאה מכך 97% מהחרדים זכאים להנחה בתחבורה ציבורית.

ההנחות מעוגנות בצו פיקוח על מחירי מצרים ושירותים (מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים ומחירי נסיעה ברכבת מקומית), תשפ"ב – 2022.

3. הטבות בתחום התעסוקה

3.1 השתתפות ומענקים לחרדים

- השתתפות במתן שוברים להכשרה מקצועית או תעסוקתית (מדיניות ממשלתית – משרד העבודה) –

עפ"י חוזר מנכ"ל משרד העבודה והשירותים החברתיים תוכנית למתן שוברים להכשרה מקצועית ותעסוקתית לקראת השתלבות בעולם העבודה - חרדים נכללים באוכלוסיית היעד בקבוצה א' – וזו מעניקה שוברים להכשרה תעסוקתית ומקצועית בגובה עד 90% מתקרת הסיוע או 80% למקצועות עם אופק תעסוקה בינוני + מענק השמה בגובה 2000 ₪ לאילו שמועסקים תוך 9 חודשים ממועד סיום ההכשרה.

בקבוצה ב' שנמצאת בסבסוד מופחת נמצאים דורשי עבודה שאינם מאחת מאוכלוסיות היעד (חרדים, יוצאים בשאלה, אוכלוסייה ערבית, אנשים עם מוגבלות, אוכלוסייה אתיופית, אוכלוסייה בסיכון, מטופלים על קצה הרצף, הורה עצמאי, אסירים משוחררים, נמצאים בתוכנית ההכשרה של משרד הרווחה והשירותים החברתיים ומקבלי גמלת הבטחת הכנסה), מעל גיל 45, מאזורי עדיפות או מקבלי הכוון תעסוקתי במימון ובפיקוח המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל.

הגדרה:

1.1 חרדים - יהודים שומרי מצוות, אשר ייחודם בהקפדה הדתית שהם נוהגים בדרכי חינוך, אופי הקהילה ואורחות החיים, המבחינים בינם לבין שאר היהודים שומרי המצוות, ואשר מתקיימים בהם התנאים הבאים:

1.1.1 הוא, היא, בן זוג, בת זוג או ילדיהם למדו או לומדים באחד ממוסדות החינוך החרדיים המנויים על אחד מאלה:

1.1.1.1: מוסד חינוך רשמי כהגדרתו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949 (להלן – חוק לימוד חובה), המיועד לאוכלוסייה החרדית בלבד.

⁶ הסכמים קואליציוניים עם ש"ס -דרישה להנחה של 50% לאברכים ובחורי ישיבות.

1.1.1.2. מוסד חינוך מוכר שאינו רשמי כמשמעותו בחוק לימוד חובה, המיועד לאוכלוסייה החרדית בלבד.

1.1.1.3. מוסד חינוך שניתנה בעניינו הוראת פטור לפי סעיף 5(א) לחוק לימוד חובה, המיועד לאוכלוסייה החרדית בלבד.

1.1.1.4. מוסד חינוך תרבותי ייחודי שניתנו לו הכרה ורישיון מכוח חוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, התשס"ח, 2008- המיועד לאוכלוסייה החרדית בלבד

1.1.1.5. מוסד שנקבע בצו שירות ביטחון (מוסד לימוד חרדי), התשע"ה. 2014-

1.1.2. מקום המגורים של שלה או שלו הינו בעיר או שכונה שרמת ההומוגניות החרדית בה על פי הגדרות הלמ"ס עומדת על 1.

1.1.3. הוא או בן זוגה התנדב לשירות אזרחי המופעל מכוח סעיף 26ז(ג) לחוק שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו. 1986-

• נוהל מסלול הכשרה בעבודה (OJT) - (מדיניות ממשלתית – משרד העבודה)

זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה – בנוסף למענק בגין הכשרה (10,000 ₪) והכשרה בחניכה גבוהה, מוענק מענק בגין הכשרת אוכלוסייה מועדפת – הכוללת בתוכה את החרדים – 2000 ₪.

הגדרה

חרדים - יהודים שומרי מצוות, אשר ייחודם בהקפדה הדתית שהם נוהגים בדרכי חינוך, אופי הקהילה ואורחות החיים, המבחינים בינם לבין שאר היהודים שומרי המצוות ואשר עומדים באחת ההגדרות הבאות:

1.1. מקומות הלימוד של ילדיהם עד גיל 18 הם מוסדות לימוד חרדיים, מוכרים שאינם רשמיים או מסוג "פטור", שרישיונותיהם מוסדרים על ידי האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך.

1.2. למדו בישיבה קטנה.

1.3. היו זכאים בחמש השנים האחרונות, למשך שנה מלאה אחת לפחות, ל"מלגת לימודים ועידוד השתלבות אברכי כוללים בתעסוקה" (אשר בעבר נקראה הבטחת הכנסה לאברכים), מכוח מבחני תמיכה שמפרסם משרד החינוך.

1.4. קיבלו פטור משירות צבאי בהתאם לחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו 1986 – בשל השתייכותם לאוכלוסייה החרדית

1.5. גברים אשר יכלו לקבל פטור משירות צבאי כאמור, אולם בחרו לבצע שירות צבאי/אזרחי.

• **השתתפות בשכר לימוד ללימודי הנדסאי (מדיניות ממשלתית – משרד העבודה) –**

השתתפות המדינה ב-90% מדמי שכר הלימוד מוסדרים במבחנים למתן תמיכות של משרד העבודה – המכון הממשלתי להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט) וניתנים לגברים חרדים.

הגדרה:

4.1.1.1 גברים חרדים - יהודים שומרי מצוות, אשר ייחודם בהקפדה הדתית שהם נוהגים בדרכי חינוך, אופי הקהילה ואורחות החיים, המבחינים בינם לבין שאר היהודים שומרי המצוות, ואשר עומדים באחת או יותר מההגדרות הבאות:

4.1.1.1.1 מקומות הלימוד של ילדיהם עד גיל 18 הם מוסדות לימוד חרדיים, מוכרים שאינם רשמיים או מסוג "פטור", שרישיונותיהם מוסדרים על ידי משרד החינוך

4.1.1.1.2 למד בישיבה קטנה. או בישיבה שמוכרת ע"י משרד הביטחון כשיבות חרדיות

4.1.1.1.3 קיבלו פטור משירות צבאי בהתאם לחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו-1986 בשל השתייכותם לאוכלוסייה החרדית

4.1.1.1.4 גברים אשר יכלו לקבל פטור משירות צבאי, בהתאם לחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו-1986 בשל השתייכותם לאוכלוסייה החרדית, אולם בחרו לבצע שירות צבאי/אזרחי/

4.1.1.1.5 בת זוגו הינה אישה חרדית כהגדרתה להלן: למדה בסמינר חרדי או תיכון חרדי.

3.2 העדפה בתחום התעסוקה

• **זכאות לייצוג הולם⁷ (חקיקה) –**

סעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט – 1959 קובע כי יינתן ייצוג הולם בקרב העובדים בשירות המדינה, למגזרים שונים ובכללם לעובדים בני האוכלוסייה החרדית.

הגדרה

"בן האוכלוסייה החרדית" – מי שמשתייך לאוכלוסייה החרדית ושהוא, ילדו או בן זוגו לומד או למד באחד ממוסדות החינוך החרדיים כהגדרתם בחוק.

⁷ הסכמים קואליציוניים עם ש"ס -

1. דרישה להגדלה ל 7%-עם תמריצים וסנקציות .
2. דרישה לייצוג הולם לציבור החרדי בדירקטוריונים של חברות ממשלתיות.
3. תנאי כשירות והכרה בהם כבעלי כישורים מיוחדים .

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

4. הטבות תחום הדיור

4.1 הטבות (אשר נותנות עדיפות למבנה המשפחה החרדי)

- **דירה בהנחה (מדיניות ממשלתית – משרד הבינוי והשיכון, עיגון בהחלטות מועצת רשות מקרקעי ישראל)**

הטבות שניתנות על ידי משרד הבינוי והשיכון במסגרת תוכנית "דירה בהנחה", אשר היא שם כולל למגוון תוכניות הדיור של משרד הבינוי והשיכון ורשות מקרקעי ישראל ובהם: מחיר מטר, מחיר מופחת, מחיר למשתכן ודירה להשכיר.

התוכנית מיועדת לחסרי דירה ולמשפרי דיור כהגדרתם באתר. מעניקה מענק של 50,000 ₪ והנחה של 25% ממחיר השומה ועד לתקרה שיכולה להגיע עד 600,000 ₪.

התוכנית מיועדת לסוגי המשפחות האלה: זוגות נשואים או ידועים בציבור, יחידים (רווקים, גרושים אלמנים) מעל גיל 35, הורה עם ילד אחד לפחות שהוא רווק וטרם מלאו לו 21 שנים, הורים גרושים מתחת לגיל 35, שילדיהם אינם בחזקתם, אזרחים ישראליים הנשואים לאזרחי חוץ, זוגות העומדים להינשא תוך 3 חודשים מיום הגשת בקשת הזכאות.

כמו-כן, מיועדת לנכים יחידים בני 21 ומעלה ונכים רתוקים.

נותן עדיפות לזוגות צעירים חרדים, אשר נישאים בגיל צעיר.

- **הטבות במשכנתא – (מדיניות ממשלתית משרד הבינוי והשיכון, בתיאום עם משרד האוצר) (על פי חוק הלוואות לדיור, התשנ"ב – 1992)**

משרד הבינוי והשיכון מעניק לזכאים חסרי דירה משכנתא לרכישת דירה, בנייה, הרחבה או התאמה לצרכים מיוחדים, בגובה של עד 75% ממחיר הדירה הנרכשת ובריבית נמוכה ב-0.5% מהריבית הממוצעת.

גובה סכום המשכנתא בתנאים מועדפים נקבע על פי גיל ליחידים, משך שנות הנישואים, ומספר הילדים לזוגות ולמשפחות ומספר האחים של כל אחד מהמבקשים.

לאור זאת, ניתנת עדיפות לזוגות אשר נישאים בגיל צעיר ולהם מספר ילדים ומספר אחים גבוה, אשר מאפיין את החברה החרדית.

- **הטבות בשכר דירה –**

תנאי הסף למתן ההטבה – חסרי דיור (יחיד או משפחה שאין להם דירה או זכויות בדירה ב-10 שנים שחלפו) וממצים כושר השתכרות ושכרם אינו עולה על גובה ההכנסה המזכה או מקבלים קצבת קיום מהביטוח הלאומי.

מיצוי כושר השתכרות הוא אם אחד מבני הזוג עובד במשרה מלאה או מקבל קצבת אבטלה בשיעור של משרה מלאה.

הקריטריונים לאישור זכאות המותנה בגובה ההכנסה, נחלק ל-3 סוגי משפחות - זוג ללא ילדים, זוג עם ילד וזוג עם ארבעה ילדים ומעלה ונחלק

לשתי רמות הכנסה בכל אחת מהקבוצות ובהתאמה נקבע גם סכום ההשתתפות בשכר דירה.

בכך למעשה מתעדף משפחות גדולות עם הכנסה נמוכה.

מאפיינים אלה מתעדפים את מבנה החברה החרדית המתאפיינת במשפחות בהן מפרנס(ת) יחיד(ה), הכנסה נמוכה ומספר ילדים גבוה.

4.2 הטבות מס בתחום הדיור לכלל האוכלוסייה

• פטור ממס רכישה ל"דירה מזכה" -

סימן חמישי 1 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג – 1993 כולל פטור ממס רכישה עבור דירת מגורים מזכה ששימשה בעיקר למגורים (ראו פרק מוסדות ציבור בנוגע למוסדות חינוך), בתנאים שנקבעו בסימן זה.

5. הטבות הניתנות דרך הרשויות המקומיות

• צהרונים ובית ספר של החופש הגדול – (חוזר מנכ"ל – ניצנים - משרד החינוך) –

בהתאם לאשכולות 1-5 (לצהרון) ולכלל האוכלוסייה בבית הספר של החופש הגדול.

עד 6575 ₪ למשתתף בכל התוכניות באשכולות 1-3.

• יום לימודים ארוך (חקיקה) – חוק יום לימודים ארוך ולימודי העשרה, תשנ"ז – 1997 והצווים מכוחו.

6. הטבות מס לפרטים⁸

- **מס הכנסה** - החלק השלישי לפקודת מס הכנסה כולל את פרק א' שענינו פטור ממס הכנסה (כולל שורת הכנסות פטורות, קצבאות והטבות מס ביישובים), פרק ב' שענינו ניכויים וקיצוזים ופרק ג' שענינו ניכויים, זיכויים וקצבאות ילדים וכולל את נקודות הזיכוי הניתנות על פי מבחנים שונים (כולל בין היתר נקודות זיכוי ילדים).

הטבות למוסדות

1. תקצוב ותמיכות

• תמיכה במוסדות תורניים (לאחר גיל 18) (מדיניות ממשלתית – משרד החינוך) –

על פי מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה של משרד החינוך במוסדות תורניים. מוסדות תורניים מוגדרים כשיבות גבוהות, ישיבות הסדר, מדרשה לבנות, מדרשת הסדר לבנות, כוללים לאברכים (חצי יום או יום שלם), מסגרות לימוד תורני לתלמידים במוסדות אקדמאים, ישיבה גבוהה המעודדת לשירות צבאי ועוד. כאשר תנאי סף למימון הוא מספר תלמידים מזערי של 40 תלמידים,

⁸ להרחבה ראו "אשר על המס": השתלבות חרדים ותשלומי מיסים - הנטל והפוטנציאל | טיוטה, גבריאל גורדון

כאשר כוללים נדרשים במספר מזערי של 14 תלמידים בלבד, ומדרשות לבנות ב-30 תלמידות.

הסכום מתחלק על פני המוסדות בהתאם לניקוד המוענק לכל תלמיד בהם. על פי המפתח הבא: תלמידה בכולל נשים ותלמיד יוצא אתיופיה – 3 נקודות לתלמיד, ישיבות הסדר (הלומדים בהן מחויבים לשירות של 17 חודשים בלבד) – 2 נקודות לכל תלמיד, שירות העולה על 24 חודשים מעניק ניקוד של 2.3 נקודות לתלמיד ומעל ל-32 חודשים – 2.5 נקודות לכל תלמיד, מדרשה לבנות – 2 נקודות לתלמידה, כולל יום – 1.8 נקודות לתלמיד, ישיבה גבוהה המעודדת שירות צבאי – אם 15% מתלמידי שנתוני הגיוס – 1.25 נקודות לתלמיד אם 30% - 1.5 נקודות לתלמיד, אם 45% - 2 נקודות לתלמיד ואם 60% - 2.5 נקודות לתלמיד, ישיבה גבוהה – נקודה אחת, כולל חצי יום – 0.9 נקודות לתלמיד.

שווי הנקודה נקבע על פי חלוקת התקציב שמוקצה באותה שנה.

כספי התמיכה כוללים גם תמיכה במסגרות לימוד תורני לתלמידים במוסדות אקדמאיים הנעים בין נקודות ל-1.8 נקודות לתלמיד בעל משפחה וכן תמיכה בגרעינים⁹.

שווי נקודה נכון לשנת 2025 – 470 ₪ (470 ₪ לתלמיד ישיבה לחודש, 846 ₪ לתלמיד כולל לחודש)

2. הטבות מס למוסדות

• פטור ממס הכנסה –

סעיף 29(2) לפקודת מס הכנסה – הכנסה של מוסד ציבורי, במידה שלא הושגה מעסק, לרבות מדיבידנד או מריבית או מהפרשי הצמדה פטורה ממס – פטורה ממס.

בנוסף, שר האוצר רשאי לפטור בצו, הכנסה שהושגה על ידי מוסד ציבור שהוא קופה לגמ"ח מהמקורות האמורים, למשך תקופה ובתנאים שיקבע, אם נוכח כי ראוי לעשות כן לטובת הציבור.

תנאים להגדרת מוסד ציבור – 7 אנשים לפחות, שרוב חבריו אינם קרובים זה לזה, פועלים למטרות ציבוריות, והנכסים וההכנסות משמשים להשגת המטרות הציבוריות, מותנה בהגשת דו"ח שנתי תקין לפקיד השומה.

מטרה ציבורית – מטרה שעניינה דת, תרבות, חינוך, עידוד התיישבות, מדע, בריאות, סעד או ספורט וכן מטרה אחרת שאושרה על ידי שר האוצר כמטרה ציבורית;

• פטור ממע"מ ומס שכר –

ככלל, הגדרות חוק המע"מ אינן מטילות מע"מ על עסקאות שנותן השירות או המוכר בהן הוא מלכ"ר (למעט עסקת אקראי) (סעיפים 1+2 לחוק המע"מ)

⁹ הסכמים קואליציוניים עם ש"ס דרישה להגדלת ערך נקודה ל 653-₪, הכנסה לבסיס התקציב, כניסה מיידית של ישיבות והכרה בשלוחות של כוללים.

תחת זאת, מלכ"ר מחויב לשלם מס שכר שנקבע על 7.5% ומלכ"ר שהשכר השנתי לעובדיו אינו עולה 160,000 ₪ - פטור.

הגדרת מלכ"ר כוללת את התנאים הבאים: חבר בני אדם, מואגד או לא מואגד, עיסוקו שלא לשם קבלת רווחים או תאגיד שהוקם מכוח דין ואינו רשום כחברה, אגודה שיתופית או שותפות.

• **פטור מארנונה** –

עפ"י סעיף 5ג לפקודת מסי העיריה ומסי הממשלה (פיטורין) לא תוטל ארנונה או אגרה על מוסד חינוך בתנאים הבאים:

הוא מוסד חינוך מוכר או פטור מכוח חוק לימוד חובה, בית ספר לפי חוק פיקוח על בתי ספר, אשר לומדים בו מעל 10 תלמידים, בחינוך גן, יסודי, על יסודי או מקצועי על פי חוק החניכות ואינו למטרות רווח.

ההוראה היא רק לגבי השטח המשמש לחינוך או ללימוד ואין בו פעילות עסקית.

בנוסף, קיים פטור מארנונה כללית למוסדות חינוך (מכוח סעיף 4א) ופטור מכוח סעיף 5(ג) למוסד ציבור לתלמידים עד גיל 25 – בתנאים הרשומים שם ובחוזר מנכ"ל בנושא)

• **פטור ממס רכישה ומס שבח** –

מס שבח – סעיף 61 לחוק מיסוי מקרקעין - מכירת זכות במקרקעין ללא תמורה למוסד ציבור - פטור ממס שבח.

מכירת זכות במקרקעין על ידי מוסד ציבורי – יש מדרג של פטור ממס לפי משך האחזקה של הזכות במקרקעין –

- אם בתקופה של מעל לשנה ו-80% מהתקופה ששימש במישרין את המוסד הציבורי – פטור ממס.

- בין שנה לארבע שנים – פטור יחסי בין תקופת השימוש לבין תקופת הזכות.

- יותר מארבע שנים – פטור של מחצית מהמס, ואם שימש במישרין - חלק יחסי בין תקופת השימוש לבין תקופת הזכות.

מס רכישה – עפ"י תקנות מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה)(פטור ממס רכישה למוסד ציבורי) - מוסד ציבור שקונה זכות במקרקעין ממוסד ציבורי אחר או מרשות מקומית, אם משמש במישרין את המוסד הציבורי - פטור.

הגדרת "דירה מזכה" שזכאית לפטור ממס רכישה כוללת גם תקופה שבה שימשה לפעולות חינוך, לרבות פעוטון, או דת כפי שקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

נושאים נוספים

1. תגמול מעסיקים

- **סיוע לעסקים הקולטים עובדים חדשים** (כרגע סגור) –

עפ"י תוכנית סיוע לקליטת עובדים נוספים בעסקים בישראל של משרד הכלכלה – מיועדת למי שמבקש להקים או להרחיב עסק בכל אזור בארץ ולהעסיק עובדים מאוכלוסיות, ששיעור השתתפותן בתעסוקה נמוך, ובהן האוכלוסייה החרדית, כאשר הוא מתחייב למינימום עובדים, כאשר 90% מהעובדים החדשים הם מאוכלוסיות אלה.

הסיוע הניתן הוא 25% מעלות השכר עבור כל עובד, החל מהחודש ה-13 להעסקה ועד לתום התקופה של 24 חודשים – 15% מעלות השכר, עד לסכום של 16,000 ₪. כאשר 90% מכלל העובדים החדשים, הם, בין היתר, גברים חרדים אחוזי ההשתתפות עולים ל-35% ו-25% בהתאמה.

הגדרה:

3.11 חרדים - יהודים שומרי מצוות, אשר ייחודם בהקפדה הדתית שהם נוהגים בדרכי חינוך, אופי הקהילה ואורחות החיים, המבחינים בינם לבין שאר היהודים שומרי המצוות, ואשר מתקיימים בהם אחד או יותר מהתנאים הבאים, להנחת דעתה של הוועדה:

3.11.1. העובד/ת או בת/ן זוג/ה למד/ה במוסד לימוד חרדי מוכר על ידי משרד החינוך;

3.11.2. מקומות הלימוד של ילדיהם עד גיל 18 הם מוסדות לימוד חרדיים, מוכרים על ידי משרד החינוך;

3.11.3. הוא או בן זוגה של העובדת קיבלו פטור משירות צבאי בהתאם לחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק שירות הביטחון"), בשל השתייכותם לאוכלוסייה החרדית, או יכלו לקבל פטור משירות צבאי, בהתאם לחוק שירות ביטחון, בשל השתייכותם לאוכלוסייה החרדית, אולם בחרו לבצע שירות צבאי/אזרחי.

3.11.4. העובד/ת או בת/ן זוג/ה למד/ה בישיבה גבוהה או כולל חרדי, הנתמך על ידי אגף מוסדות תורניים במשרד החינוך. היא או בת זוגו של העובד למדה במוסד חרדי להכשרת עובדי הוראה בפקוח ותקצוב במשרד החינוך.

3.11.5. מקום המגורים של העובד/ת נמצא ברשימת יישובים ואזורים סטטיסטיים, שבהם מתגוררת אוכלוסייה חרדית, רמת הומוגניות 1 לפי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כפי שיעודכנו מעת לעת, ובלבד שהעובד/ת לא הצליח/ה להוכיח כי הוא/היא עונה על הגדרת "חרדים", כאמור בסעיפים 3.11.1-3.11.4.

• **מימון הכשרה לעובדים ומענקי השמה נוספים להשמת עובדים חרדים (מדיניות – משרד הכלכלה והתעשייה) –**

עפ"י נוהל הכשרה במסלול "כיתה במפעל" של משרד הכלכלה והתעשייה – יש מימון של כיתות הכשרה בענפי תעשייה וענפים נדרשים אחרים, כאשר 25% מהמימון מותנה בהשמה.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

בנוסף למימון הקורס יש מענק נוסף על השמת אוכלוסיות מיוחדות, בהם האוכלוסייה החרדית (כמו גם נשים המשתייכות לאוכלוסייה הערבית ואנשים עם מוגבלויות).

2. איסורים קיימים בחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995

• סמכות בית דין רבני להוציא צו הגבלה, בעקבות אי קיום פסק דין של חיוב בגט, שיכול לכלול פגיעה בזכויות הבאות:

- יציאה מהארץ¹⁰
- דרכון – קבלה, החזקה או הארכת תוקף.
- רישיון נהיגה – קבלה, החזקה או חידוש.
- תעסוקה –
- איסור להתמנות, להיבחר או לשמש במשרה על פי דין או במשרה בגוף מבוקר.
- איסור לעסוק במקצוע מוסדר או להפעיל עסק טעון רישוי או היתר.
- לכהן כנאמן או בעל תפקיד דומה בהקדש.
- פיננסים –
- קביעה כלקוח מוגבל מיוחד - איסור משיכת שיקים.
- איסור לפתוח חשבון בגוף פיננסי או לבצע כל פעולה בחשבון (יש מגבלות)
- להשתמש בכרטיס חיוב.
- לייסד או להיות בעל ענין בתאגיד
- תפיסה, הטלת עיקול או מינוי כונס נכסים לנכס או להטיל קנס.
- הרחקות דרבנו תם
- לא סמכות מנהלית – אלא סמכות בית דין, לאחר קיום הליך משפטי, שמיעת טענות ועם אפשרות ערעור - הצו פוקע עם פקיעת הנישואין.

3. הוספת חובות/היטלים

קביעת "מס בטחון" לאילו שאינם משרתים.

¹⁰ התניית יציאה מהארץ בהיתר משר הבטחון קבוע בסעיף 43 לחוק שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו – 1986. לנתונים נוספים בנושא ראו ["יציאה מהארץ בקרב בני הישיבות בגילי גיוס"](#), גבריאלי גורדון ואליהו ברקוביץ.

4. תמריצים קיימים למשרתים

על פי החוק לקליטת חיילים משוחררים, תשנ"ד – 1994 נקבעו שורה של הטבות לחיילים משוחררים אשר שירתו למעלה מ-12 חודשים אשר מעניקות הטבות בדמות מימון שכר הלימוד לשלוש או ארבע שנים לחייל ששירת 85% מתקופת השירות, מהן 75% כלוחם או מאוכלוסיות שהוגדרו. פקדון ומענק בעד כל חודש שירות בהתאם לטיב השירות.

בימים אלה מונחות הצעות חוק עם הטבות נוספות למשרתים.